Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto 70/2023

Heidi Siivonen
ruokamarkkina-asiantuntija

24.10.2023

Eduskunta, valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Teema: Momentit 30.20.46 ja 30.20.47

Ruokaketjun kehittäminen ml. käynnissä olevat ohjelmat sekä luonnontuotealan edistäminen

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2024 ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleisesti

Suomalainen ruokaketju kokonaisuudessaan on toimintavarma ja toimintakykyinen kaikissa olosuhteissa, myös haastavissa. Suomalaisen ruokaketjun iskunkestävyyttä ja resilienssiä on koeteltu viime vuosina koronapandemian ja Venäjän Ukrainan hyökkäyssodan myötä ennennäkemättömällä tavalla. Suomi tarvitsee omaa, toimivaa ruokaketjua jatkossakin, kotimaiseen alkutuotantoon ja jalostukseen kannattaa panostaa monipuolisesti ja valtakunnallisesti, kaikki tuotantosuunnat huomioiden.

Toimiva ruokaketju perustuu nyt ja tulevaisuudessa monipuoliseen, nykyaikaiseen, maantieteellisesti kattavaan ja ammattilaisten ylläpitämään alkutuotantoon. Kaikkien alkutuotannon kustannusten kohotessa ja tuottajahintojen pysyessä alhaisena suhteessa kustannustasoon, suomalainen alkutuotanto on kustannuskriisissä, johon pitää löytyä kestävä ratkaisu ruokaketjun toimintavarmuuden turvaamiseksi. MTK ry korostaa, että tuottajan osuus ruuan hinnasta tulee olla oikeudenmukainen ja vastata työpanosta sekä yrittäjän vastuuta.

EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (30.20.46)

MTK näkee hyvin valitettavana sen, että koulujakelutuen määrä vähenee. Rahoituksen leikkaus tilanteessa, jossa kaikkien hintojen nousu koskee kaikkia kuluttajia ja vähentää kotitalouksien ostovoimaa, on dramaattinen huononnus. MTK katsoo, että koulujakelujärjestelmän EU-määrärahaa on vahvistettava kansallisella lisärahoituksella. Kotitalouksien ostovoiman heiketessä, on monipuolisen kouluruuan merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille ja ravitsemukselle entistä tärkeämpää.

Koulujakelujärjestelmän merkitys korostuu tasapainoisen aterian muodostamisessa inflaation ja raaka-aineiden hintojen noustua, sillä koulujen ja päiväkotien on haastavaa hankkia tuotteita määrällisesti aiempaa vastaava määrä. MTK korostaa, että koulujakelutuettujen tuotteiden jyvittäminen välipalatarjonnaksi ei saa pienentää tai heikentää koululounasta, vaan välipala tulee resursoida erillisenä ateriana. Suomessa tarjottava maksuton kouluruoka on erinomainen asia, mutta parastakin voi edelleen kehittää. Kuntien tulee myös varata kouluruokailuun riittävästi varoja, jotta ruuan laatu, määrä ja kotimaisuusaste kyetään pitämään korkeina vastaisuudessakin, myös ruuan hinnan noustessa.

Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto 70/2023

Heidi Siivonen
ruokamarkkina-asiantuntija

24.10.2023

Ruokaketjun kehittäminen (30.20.47)

Koko ruokaketjun parissa toimii monia hankkeita, jotka tekevät erinomaista työtä. MTK näkee, että hankkeissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että niissä saadut hyvät opit ja käytännöt siirtyvät käytäntöön, ja jatkavat elämäänsä hankerahoituksen päätyttyä. Ruokaketjun menekinedistämistoimien tulee olla tasapuolisia, ja koskea kaikkea suomalaista ruokaa, kansalliset ravitsemussuositukset ja kansalliset kohderyhmittäin suunnatut ruokailusuositukset ohjenuoranaan.

Kansallisen luomustrategian tarkoituksena on lisätä luomun kulutusta ja käyttöä Suomessa. Strategian kirjaukset antavat hyvän suunnan ja toimintatavat, joilla luomun tavoitteisiin päästään. Huomioitava on myös suomalaisten luomutuotteiden vientipotentiaali.

Lähiruuan suosiminen vahvistaa aina alueellista taloutta, tukee alueen ruokaketjua ja paikallista ruokakulttuuria. Kotimaisen ruuan ja lähiruuan sekä kotimaisen luomun lisääminen julkisissa hankinnoissa vaatii osaamista sekä hankintapäättäjiltä, että hankintoihin ruokaa tarjoavilta tahoilta. Tuotannon ja ruuan tarjoilun välissä tarvitaan kekseliästä ja resurssiviisasta elintarvikkeiden jatkojalostusta sekä tuotekehitystä. Hyvinvointialueet ovat iso ruuan tarjoaja ja hankkija. Suurien hankintavolyymien kyseessä ollessa, esimerkiksi hyvinvointialueilla, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että myös pienillä ja paikallisilla toimijoilla on mahdollisuus osallistua hankintoihin. Tämä mahdollistuu hyvällä vuoropuhelulla ja hankintaosaamisella sekä aidolla kiinnostuksella lähiruokaa kohtaan.

Hankintaosaamisen parantaminen edistäisi mm. sitä, ettei lähiruuan tai tietyissä tuotteissa myös kaiken kotimaisen tuotannon sesonkeja, tai sitä, että kaikkea ei ole saatavilla ympärivuotisesti, nähtäisi hankinnan esteinä, vaan pikemminkin mahdollisuutena suunnitella ruokalistoja sesongin ja satokauden mukaisesti. Jotta hyvä kotimainen ruoka, paikallinen ruoka ja kotimainen luomuruoka löytyvät jatkossakin julkisista keittiöistä kustannusten noususta huolimatta, on huomiota kiinnitettävä siihen, että ruokahankintoihin on riittävästi rahaa kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Lähiruokaohjelman tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa lähiruoan tuotantoa ja valikoimia, lisätä sen käyttöä ammattikeittiöissä, kehittää lainsäädäntöä, neuvontaa ja tutkimusta ja lisätä toimijoiden yhteistyötä ja ruuan arvostusta. Suomalainen ruokaketju tarvitsee innokkaita tekijöitä, arvostusta ja visionäärisyyttä jatkossakin. Kaikkia näitä tavoitteita on mahdollista edistää talousarvioesityksen puitteissa.

Helsingissä 24.10.2023

Heidi Siivonen
ruokamarkkina-asiantuntija
MTK ry

Jussi Martikainen
viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja
MTK ry